

10

บทบาทวิสัยทัศน์ 2030 (Vision 2030) ต่อการฟื้นฟูความสัมพันธ์ไทย-ซาอุดีอาระเบีย ในศตวรรษที่ 21¹

The Role of Vision 2030 in Rejuvenating Thailand-Saudi Arabia Relations in the 21st Century

พรพรรณ โปร่งจิตร์

Pornpan Prongchitr

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Assistant Professor, Ph.D. History Department, Faculty of Social Sciences,

Srinakharinwirot University

Corresponding author e-mail: pornpan@g.swu.ac.th

ได้รับ 3 กรกฎาคม 2568

แก้ไข 4 สิงหาคม 2568

อนุมัติให้ตีพิมพ์ 22 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ

วิสัยทัศน์ 2030 (Vision 2030) ของซาอุดีอาระเบียเป็นนโยบายที่มุ่งเน้นการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีความหลากหลายเพื่อไม่พึ่งพารายได้จากน้ำมันเพียงอย่างเดียว โดยมีเป้าหมายสามเสาหลัก ได้แก่ สังคมที่มีชีวิตชีวา (Vibrant Society) เศรษฐกิจที่เจริญรุ่งเรือง (Thriving Economy) และ ชาตินี้มีความทะเยอทะยาน (Ambitious Nation) เป้าหมายเหล่านี้มุ่งเน้นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดการพึ่งพาน้ำมัน และสร้างเศรษฐกิจที่หลากหลายและยั่งยืน วิสัยทัศน์นี้เป็นการตอบสนองต่อบริบทของศตวรรษที่ 21 ที่โลกเผชิญกับ

¹ ทุนวิชัยงบประมาณ ปี 2567 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านพลังงาน เทคโนโลยีต่างๆ รวมทั้งด้านการเมืองและสังคม การฟื้นฟูความสัมพันธ์ไทย-ซาอุดีอาระเบีย เป็นเหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้น ภายใต้ “วิสัยทัศน์ 2030” ที่สะท้อนถึงแนวโน้มความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นการพึ่งพากันและกัน และการเชื่อมโยงเครือข่ายระดับภูมิภาคและระดับโลก งานวิจัยนี้ศึกษาแนวนโยบายวิสัยทัศน์ 2030 ของประเทศซาอุดีอาระเบียที่มีผลต่อการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบีย โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ 1. เพื่อศึกษานโยบายวิสัยทัศน์ 2030 ของประเทศซาอุดีอาระเบีย 2. เพื่อศึกษาผลจากการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ซาอุดีอาระเบีย ผลการศึกษาพบว่านโยบายวิสัยทัศน์ 2030 ของประเทศซาอุดีอาระเบียเป็นนโยบายสำคัญให้ซาอุดีอาระเบียเปิดประเทศ เชื่อมโยงกับนานาชาติและเป็นการส่งเสริมการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศซาอุดีอาระเบีย และจากกรอบวิสัยทัศน์ 2030 ส่งผลกระทบด้านบวกต่อการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างไทยและซาอุดีอาระเบีย เช่น การค้าและการลงทุน การกลับมาเปิดตลาดแรงงานซาอุดีอาระเบียให้แก่แรงงานไทย การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวชาวซาอุดีอาระเบียที่มาเยือนประเทศไทย และการยกระดับความร่วมมือทางการทูตระหว่างทั้ง 2 ประเทศ

คำสำคัญ: วิสัยทัศน์ 2030, การฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ซาอุดีอาระเบีย

Abstract

This research examines the role of Saudi Arabia's Vision 2030 in shaping the restoration of diplomatic and economic relations between Thailand and Saudi Arabia. The study has two primary objectives: (1) to analyze the policy framework of Vision 2030, and (2) to assess the outcomes of the renewed Thai-Saudi relationship. The findings indicate that Vision 2030 represents a pivotal reform strategy aimed at diversifying Saudi Arabia's economy beyond oil dependence, structured around three pillars: a Vibrant Society, a Thriving Economy, and an Ambitious Nation. These pillars emphasize sustainable growth, improved quality of life, and international integration. Within this framework, the restoration of Thai-Saudi relations has yielded positive outcomes, including expanded trade and investment, the reopening of the Saudi labor market to Thai workers, increased Saudi tourism to Thailand, and strengthened diplomatic cooperation. Therefore, Vision 2030 serves not only as an economic development blueprint but also as a diplomatic

strategy that reflects broader trends in 21st-century international relations, characterized by interdependence, regional connectivity, and global competitiveness.

Keywords: Vision 2030, The restoration of Thailand-Saudi Arabia relations

บทนำ

ประเทศไทยและราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบียมีความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการตั้งแต่ ค.ศ. 1957 แต่ใน ค.ศ. 1989 ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศประสบปัญหาความตึงเครียด จากเหตุการณ์เจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตซาอุดีอาระเบียถูกลอบสังหาร และต่อมานักธุรกิจชาวซาอุดีอาระเบียซึ่งเป็นสมาชิกราชวงศ์ของตระกูลอัล-สะอูด ได้หายตัวไปอย่างลึกลับ กรณีนี้ทำให้ซาอุดีอาระเบียไม่พอใจอย่างยิ่ง จนถึงขั้นลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูต การลดระดับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีขั้นตอนตั้งแต่เบาไปหาหนัก เริ่มจากการออกแถลงการณ์ประท้วง การเรียกเอกอัครราชทูตกลับ หากสถานการณ์ความขัดแย้งรุนแรงขึ้น จะมีการขับเอกอัครราชทูตฝ่ายที่ขัดแย้งออกนอกประเทศ ซึ่งถือเป็นมาตรการที่มีความรุนแรง นอกจากนี้ อาจจะเป็นการลดระดับความสัมพันธ์ เช่น ให้มีการรักษาการแทนหรืองดกิจกรรมทางการทูตบางประเภท และขั้นรุนแรงที่สุดคือการประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูต ซึ่งหมายถึงการปิดสถานทูตและสถานกงสุลและถอนเจ้าหน้าที่ทั้งหมดและเหตุการณ์คดีเพชรซาอุฯ กรณีที่คนงานไทยซึ่งไปทำงานในวังของเจ้าชายซาอุดีอาระเบีย ลักลอบโจรกรรมเพชรกลับประเทศ เมื่อ ค.ศ. 1989 ตำรวจไทยไม่สามารถติดตามเพชรของกลางส่งกลับคืนให้ซาอุดีอาระเบียได้ทั้งหมด โดยเฉพาะเพชร “บลูไดมอนด์” เป็นเหตุให้ความตึงเครียดรุนแรงถึงขั้นที่ซาอุดีอาระเบียลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูต ออกข้อจำกัดเกี่ยวกับแรงงานไทย ห้ามประชาชนของซาอุดีอาระเบียเดินทางมาประเทศไทย และลดระดับความร่วมมือระดับสูงในทุกด้านลงมาอยู่ระดับต่ำสุด ส่งผลให้ความสัมพันธ์ทางการทูตและความร่วมมือด้านเศรษฐกิจลดลงเป็นเวลามากกว่า 30 ปี การฟื้นฟูความสัมพันธ์ในช่วงปี ค.ศ. 2022 จึงถือเป็นปรากฏการณ์สำคัญที่สะท้อนถึงการปรับนโยบายและยุทธศาสตร์ของซาอุดีอาระเบีย ซึ่งหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการฟื้นฟูความสัมพันธ์ไทย-ซาอุดีอาระเบีย คือ วิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติที่เป็นกรอบในการพัฒนาเศรษฐกิจและเป็นเครื่องมือทางการทูตเชิงเศรษฐกิจ (Economic Diplomacy) ที่เอื้อต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศรวมทั้งประเทศไทย การฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับซาอุดีอาระเบียเป็นประโยชน์ร่วมกันสำหรับทั้งสองประเทศทั้งในมิติการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม โดยไทยและซาอุดีอาระเบียสามารถช่วยสนับสนุนเป้าหมายในการพัฒนาของทั้งสองประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหาที่ประเทศซาอุดีอาระเบียต้องเผชิญจนนำไปสู่นโยบายวิสัยทัศน์ 2030 ซึ่งมีผลให้เกิดการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างไทย - ซาอุดีอาระเบีย

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะนโยบายวิสัยทัศน์ 2030 ตั้งแต่ ค.ศ. 2016 ซึ่งเป็นปีที่ซาอุดีอาระเบียประกาศใช้นโยบาย จนถึงปี ค.ศ. 2025 โดยให้ความสำคัญกับเหตุการณ์การฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ซาอุดีอาระเบีย ที่เกิดขึ้นใน ค.ศ. 2022 เป็นต้นมา นับเป็นจุดเปลี่ยนความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีของทั้งสองประเทศ

ผลการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง นโยบายวิสัยทัศน์ 2030 ต่อการฟื้นฟูความสัมพันธ์ไทย-ซาอุดีอาระเบีย ในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาผลของนโยบายวิสัยทัศน์ 2030 ของประเทศซาอุดีอาระเบีย ผลการวิจัยพบว่า วิสัยทัศน์ 2030 เป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่ซาอุดีอาระเบียใช้เพื่อลดการพึ่งพารายได้จากน้ำมัน สร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจ และขยายความร่วมมือระหว่างประเทศ ประกอบด้วยเสาหลักสามด้าน ได้แก่ สังคมมีชีวิตชีวา (Vibrant Society) มุ่งเน้นที่การปรับปรุงคุณภาพชีวิตและความรู้สึกถึงอัตลักษณ์ประจำชาติของพลเมืองซาอุดีอาระเบียผ่านการพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม แนวคิดการเป็นศูนย์กลางของโลกอาหรับและอิสลาม เศรษฐกิจรุ่งเรือง (Thriving Economy) รวมทั้งแนวคิดในการเปลี่ยนท่าเลที่ตั้งเชิงยุทธศาสตร์ที่จะทำให้ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบียเป็นศูนย์กลางการค้าระดับโลกและเป็นประตูที่เชื่อมโยงสามทวีป ได้แก่ เอเชีย ยุโรป และแอฟริกา โดยกำหนดทิศทางให้มีเป้าหมายในการขยายฐานอุตสาหกรรมของรัฐ พยายามดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคส่วนต่างๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับปิโตรเคมีการลงทุนสาธารณะ (Public Investment Fund: PIF) และส่งเสริมการลงทุนในพลังงานหมุนเวียน การทำเหมืองแร่ การวิจัยและพัฒนา เช่น โครงการมหานครนิออม (NEOM) และความเป็นชาติทะเยอทะยาน (Ambitious Nation) โดยส่งเสริมการขยายบริการดิจิทัลให้มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อลดความล่าช้าและลดขั้นตอนของระบบราชการ มีการปฏิรูปหน่วยงานภาครัฐให้มีความโปร่งใส และสร้างความมั่นใจว่าหน่วยงานภาครัฐทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ซาอุดีอาระเบียมุ่งหวังที่จะวางตำแหน่งตนเองในฐานะผู้นำระดับโลก ในหลากหลายภาคส่วน และสร้างสถานะที่แข็งแกร่งบนเวทีระหว่างประเทศ แผนนโยบายวิสัยทัศน์ 2030 ไม่ได้มุ่ง

เพียงเฉพาะการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ แต่ยังสะท้อนทิศทางนโยบายการทูตใหม่ของประเทศ ซาอุดีอาระเบีย ที่ต้องการเชื่อมโยงกับภูมิภาคเอเชีย รวมถึงประเทศไทยด้วย

1. ปัญหาที่ประเทศซาอุดีอาระเบียเผชิญจนนำไปสู่วิสัยทัศน์ 2030

ประเทศซาอุดีอาระเบียเป็นหนึ่งในประเทศผู้ส่งออกน้ำมันรายใหญ่ของโลก โดยพึ่งพารายได้จากน้ำมันคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 70 ของรายได้รัฐบาลและร้อยละ 90 ของรายได้ส่งออก (Ministry of Economy and Planning, 2016, p. 41-42) ความมั่งคั่งจากน้ำมันเป็นปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสร้างอำนาจทางการเมืองของประเทศนี้ในภูมิภาคตะวันออกกลาง แต่การพึ่งพาน้ำมันอย่างเดียวทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีความเปราะบางต่อการผันผวนของราคาพลังงานในตลาดโลก หากราคาน้ำมันตกต่ำประเทศจะประสบปัญหาการขาดดุลงบประมาณและการชะลอตัวของการลงทุนภายในประเทศ นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง และเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้ซาอุดีอาระเบียต้องเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน ซาอุดีอาระเบียจึงจำเป็นต้องสร้างเศรษฐกิจที่หลากหลาย (Economic Diversification) โดยพยายามลงทุนในอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น การท่องเที่ยว พลังงานหมุนเวียน และเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจต้องใช้เวลา การลงทุน และการใช้ทรัพยากรอย่างมาก รวมทั้งการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาคและการเชื่อมโยงในห่วงโซ่มูลค่าระดับโลก (Global Value Chains: GVC) หมายถึง การกระจายกระบวนการผลิตและสร้างมูลค่าระหว่างประเทศตั้งแต่ระดับการออกแบบ การผลิต การตลาด การจัดจำหน่าย และการบริการขั้นสุดท้ายแก่ลูกค้า ซึ่งถูกแบ่งระหว่างหลายบริษัทกับแรงงานในหลายภูมิภาค โดยมีเป้าหมายคือการผลิตเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและลดต้นทุน ซึ่งสร้างแรงกดดันให้ซาอุดีอาระเบียต้องพัฒนาทั้งกำลังคนและโครงสร้างพื้นฐานให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจโลก (Ministry of Economy and Planning, 2024, p.36-45)

ปัญหาโครงสร้างประชากร ซาอุดีอาระเบียมีโครงสร้างประชากรที่มีเยาวชนจำนวนมาก (Youth Bulge) ซึ่งส่งผลต่อความต้องการงานและการศึกษา ทว่าการเติบโตของประชากรในวัยแรงงาน ปัญหาการว่างงานโดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนและผู้หญิง ถือเป็นปัจจัยเร่งด่วน อัตราการว่างงานเยาวชนสูงถึงร้อยละ 25 (United Nation Population Fund, 2024 p.6) ทำให้เกิดความกดดันต่อการจัดหางานและบริการสาธารณะ นอกจากนี้ประเทศซาอุดีอาระเบียยังมีปัญหาเรื่องพึ่งพาแรงงานต่างชาติสูง ทำให้แรงงานต่างชาติกลายเป็นคู่แข่งกับแรงงานชาวซาอุดีอาระเบีย นอกจากนี้ในอดีตบทบาทของสตรีในสังคมถูกจำกัดอยู่ภายใต้กรอบอนุรักษ์นิยม จึงทำให้เกิดแนวคิดเรื่องการปฏิรูปขึ้น ตัวอย่างเช่น การอนุญาตให้สตรีขับรถในที่สาธารณะ

จึงเป็นการเพิ่มบทบาทสตรีในสังคม ดังนั้นวิสัยทัศน์ 2030 จึงสนับสนุนการเพิ่มบทบาทสตรีชาอูดีอาระเบีย ในตลาดแรงงานและขับเคลื่อนเศรษฐกิจในภาคส่วนต่างๆ ของประเทศ

ภาพที่ 1: ภาพสตรีชาวซาอุดีอาระเบียแสดงความยินดีหลังการประกาศยกเลิกกฎหมายห้ามสตรีขับรถ
ที่มาภาพ: <https://www.thairath.co.th/news/foreign/1316841>

นอกจากนี้ ปัญหาความมั่นคงและภูมิรัฐศาสตร์ในภูมิภาคตะวันออกกลาง ถือเป็นความตึงเครียดทางการเมืองระหว่างประเทศของซาอุดีอาระเบีย จึงเป็นเหตุให้ซาอุดีอาระเบียต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อความท้าทายทั้งระดับภูมิภาคและระดับโลก ท่ามกลางความขัดแย้งในภูมิภาคตะวันออกกลาง ซาอุดีอาระเบียได้แข่งขันกับอิหร่าน เนื่องจากความต้องการเป็นประเทศผู้นำในภูมิภาคตะวันออกกลาง² (Stephens, 2016) และเผชิญความขัดแย้งกับเยเมน เนื่องจากเยเมนกล่าวหาว่าซาอุดีอาระเบียแทรกแซงการเมืองภายในของเยเมน ปัญหานี้เป็นความสับสนเนื่องจากความขัดแย้งระหว่างซาอุดีอาระเบียและอิหร่าน ซาอุดีอาระเบียกล่าวว่าอิหร่านเป็นผู้สนับสนุนด้านการเงิน อาวุธ ให้กลุ่มฮูตีในเยเมน ปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อความมั่นคงและเสถียรภาพของประเทศ การฟื้นฟูบทบาทผู้นำในภูมิภาคตะวันออกกลางและบทบาทสำคัญในระดับโลกจึงทำให้ซาอุดีอาระเบียเกิดแรงผลักดันในการนำวิสัยทัศน์ 2030 มาเป็นเครื่องมือในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

กล่าวโดยสรุป ซาอุดีอาระเบียเผชิญกับปัญหาหลายด้าน เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคงที่มีความซับซ้อน ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดนโยบายวิสัยทัศน์ 2030 ซึ่งมุ่งสร้างเศรษฐกิจที่หลากหลายเพื่อลดการพึ่งพาน้ำมัน โดยทำการ

² Michael Stephens. (2016). Saudi Arabia and Iran and how we got here. <https://www.aljazeera.com/opinions/2016/1/5/>

ปฏิรูปสังคม ส่งเสริมธรรมภิบาล มุ่งสร้างระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้มากขึ้นและเพิ่มบทบาทในเวทีโลกโดยสะท้อนแนวทางทางการทูตใหม่ของประเทศในการเชื่อมโยงและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศต่างๆ

2. วิสัยทัศน์ 2030

วิสัยทัศน์ 2030 ได้จัดทำขึ้นโดยสภากิจการเศรษฐกิจและการพัฒนา โดยมีเจ้าชาย โมฮัมเหม็ด บิน ซัลมาน บิน อับดุลอาซิส อัล ซาอุด มกุฎราชกุมารและนายกรัฐมนตรีเป็น ประธาน วิสัยทัศน์นี้ครอบคลุมเป้าหมายและกลยุทธ์การปฏิรูปหลายประการเพื่อความสำเร็จทางเศรษฐกิจระยะยาวของราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย ซึ่งรวมถึงการลดเงินอุดหนุน การจัดตั้งกองทุนความมั่งคั่งแห่งชาติ การเปิดบริษัทซาอุดีอารัมโกให้ภาคเอกชนลงทุนผ่านการเสนอขายหุ้นต่อสาธารณะครั้งแรก (Initial Public Offering IPO) บางส่วน และการปฏิรูปอุตสาหกรรมหลายประเภทรวมถึงการท่องเที่ยวและการป้องกันประเทศ วิสัยทัศน์นี้สร้างขึ้นจากแนวคิดหลักสามประการ ได้แก่ สังคมที่มีชีวิตชีวา เศรษฐกิจที่เจริญรุ่งเรือง และประเทศชาติที่มีความทะเยอทะยานเพื่อสร้างสังคมที่มีชีวิตชีวา ซาอุดีอาระเบียจะให้ความสำคัญกับประชาชนและศาสนาอิสลาม ผ่านนโยบายและแนวทางการปฏิบัติต่างๆ เช่นการเพิ่มจำนวนผู้มาเยือนอุมเราะห์จาก 8 ล้านคนเป็น 30 ล้านคนต่อปี การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์อิสลามที่ใหญ่ที่สุดในโลก การเพิ่มจำนวนแหล่งมรดกของซาอุดีอาระเบียที่ขึ้นทะเบียนกับยูเนสโกเป็นสองเท่า การส่งเสริมโอกาสทางวัฒนธรรมและความบันเทิงภายในราชอาณาจักร การส่งเสริมวิถีชีวิตที่มีสุขภาพดีเพื่อให้จำนวนพลเมืองที่ออกกำลังกายสัปดาห์ละครั้งเพิ่มขึ้นจาก 13% เป็น 40 % เพื่อสนับสนุนแนวคิดที่ทำให้สังคมเป็นสังคมที่มีชีวิตชีวา

การพัฒนาเมืองในซาอุดีอาระเบียเพื่อให้มี 3 เมืองที่ได้รับการรับรองจาก 100 เมืองชั้นนำของโลก และเพื่อให้บรรลุเศรษฐกิจที่เจริญรุ่งเรือง ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบียจะกระจายความเสี่ยงทางเศรษฐกิจและสร้างโอกาสการจ้างงานให้แก่ประชาชน โดยส่งเสริมและพัฒนาด้านการศึกษา ส่งเสริมการลงทุน สนับสนุนผู้ประกอบการ และพัฒนานวัตกรรม ที่รวมถึงการเพิ่มความหลากหลายทางเศรษฐกิจของประเทศผ่านการแปรรูปสินทรัพย์ของรัฐอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการจัดตั้งกองทุนความมั่งคั่งแห่งชาติ ที่จะได้รับเงินทุนจากการเสนอขายหุ้น IPO บางส่วนของบริษัทซาอุดีอารัมโก การพัฒนาอุตสาหกรรม เช่น การผลิตพลังงานหมุนเวียน และการท่องเที่ยว การปรับมุ่งเน้นไปที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยการส่งเสริมความช่วยเหลือทางการเงิน

การเพิ่มสัดส่วนของ SMEs ภายในปี ค.ศ. 2030 ให้มีสัดส่วนที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อแสดงถึงการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของประเทศ การปรับปรุงหลักสูตรและมาตรฐานของสถาบันการศึกษาของซาอุดีอาระเบียให้ทันสมัยตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปจนถึงระดับอุดมศึกษา ซาอุดีอาระเบียประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานในประเทศมายาวนาน อันเป็นผลเนื่องจากวัฒนธรรมของซาอุดีอาระเบีย ความเคร่งครัดในศาสนาและกรอบจารีตทำให้แรงงานสตรีถูกจำกัดโอกาสในการทำงาน ผู้ชายมีโอกาสนในการทำงานมากกว่าสตรี ด้วยเหตุนี้ทำให้ซาอุดีอาระเบียกลายเป็นประเทศที่แรงงานสตรีไม่มีโอกาสในการทำงานมากที่สุดในวันออกกลาง (Trading Economic, 2566)

การเป็นประเทศที่มีความทะเยอทะยาน ซาอุดีอาระเบียจะมุ่งเน้นไปที่ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และประสิทธิภาพในกลยุทธ์การบริหารประเทศ ความสำเร็จที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีรากฐานที่มั่นคง เพื่อให้บรรลุศักยภาพนี้ ซาอุดีอาระเบียจะไม่สร้างความเข้มแข็งให้กับการทุจริตทุกระดับอย่างเด็ดขาด ส่งเสริมความโปร่งใสโดยการขยายบริการออนไลน์และยกระดับมาตรฐานการกำกับดูแล นอกจากนี้มีการจัดตั้งโครงการกษัตริย์ชัลมานเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ เพื่อฝึกอบรมบุคลากรภาครัฐกว่า 500,000 คนให้มีความรู้ความเข้าใจในแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด และส่งเสริมภาคส่วนไม่แสวงหาผลกำไรด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพและผลกระทบ จึงกล่าวได้ว่า แผนวิสัยทัศน์ 2030 ถือเป็นก้าวแรกในการบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจของซาอุดีอาระเบียและเปลี่ยนแปลงชีวิตของประชาชน (The Embassy of the Kingdom of Saudi Arabia, 2024)

3. การฟื้นฟูความสัมพันธ์ไทย-ซาอุดีอาระเบีย

ไทยและซาอุดีอาระเบียมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและยาวนาน ในอดีตทั้งสองประเทศมีความร่วมมือและความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐในด้านการเมือง เศรษฐกิจ การค้า การลงทุน สังคมและวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการระหว่างประเทศไทยและซาอุดีอาระเบียสถาปนาขึ้นในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1957 นอกจากนี้มีการเดินทางแลกเปลี่ยนความร่วมมือระหว่างผู้แทนหน่วยงานราชการของประเทศทั้งสอง รวมถึงความสัมพันธ์ระดับประชาชน เช่น การเดินทางไปแสวงบุญฮัจญ์ของมุสลิมไทย รัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญในการเดินทางไปแสวงบุญพิธีฮัจญ์ของชาวไทยมุสลิมที่นครมักกะห์และได้ส่งเสริมกิจการฮัจญ์ด้วยดีตลอดมา ดังนั้นเพื่อแสดงถึงความแน่วแน่ของรัฐบาลในการส่งเสริมกิจการฮัจญ์ รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจญ์ พ.ศ. 2524 โดยมีคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์แห่งประเทศไทย เป็นผู้กำหนดระเบียบ ข้อบังคับ เงื่อนไข หรือมาตรการใดๆ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในอันที่จะให้ความคุ้มครองผู้ประสงค์จะเดินทางไปแสวงบุญพิธีฮัจญ์ให้ได้รับความสะดวก ปลอดภัย และมีหลักประกันในการเดินทาง โดยร่วมมือกับรัฐบาลของซาอุดีอาระเบีย

ในช่วงทศวรรษ 1970-1980 ไทยและชาอุดีอาระเบียมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ มีการจ้างแรงงานชาวไทยปรากฏหลักฐานการเดินทางของแรงงานไทยจำนวนมากเดินทางไปทำงานในชาอุดีอาระเบีย สร้างรายได้กลับสู่ประเทศไทยประมาณ 9,000 ล้านบาท ข้อมูลจากสำนักงานแรงงานไทยประจำประเทศชาอุดีอาระเบีย ปี 1972-1987 จำนวนแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานยังชาอุดีอาระเบีย เฉลี่ยปีละ 200,000 คน สัญญาการทำงานครั้งละ 2 ปี ค่าแรงช่วงปี 1987 เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 2,000 Riyal บวกค่าล่วงเวลาต่างๆ อีกจำนวน 2-300 Riyal รวม 2,300 Riyal ทำให้ต่อเดือนแรงงานไทย 1 คน ได้รับเงินเดือนราว 15,300 บาท หรือปีละ 183,600 บาท (คิดจากอัตราค่าเงินเมื่อปี 1987 1 Riyal (ซาอุฯ) = 6.67 บาท (ไทย) ถ้าแรงงานไทยทำงานที่ชาอุดีอาระเบีย ปีละ 200,000 คน จะมีค่าแรงรวมต่อปี 36,720 ล้านบาท คำนวณคร่าวๆ หากแรงงานส่งเงินกลับบ้านประมาณ 25% ของรายได้ต่อคนต่อปี ในอดีตมีเม็ดเงินที่ถูกส่งจากแรงงานไทยมาให้ครอบครัวลูกหลานในระดับชุมชน จะมีมูลค่าสูงกว่าปีละ 9,000 ล้านบาท (TopNews, 2565)

ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศต้องหยุดชะงักลงเมื่อ ค.ศ. 1989 และเป็นประวัติศาสตร์ความขัดแย้งที่ยาวนานกว่า 30 ปี ซึ่งนับว่ามีผลกระทบต่อความมั่นคงทางการทูต เศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ มีสาเหตุหลายประการ ดังนี้

1) เหตุการณ์ลอบสังหารนักการทูตชาอุดีอาระเบีย

เมื่อวันที่ 4 มกราคม ค.ศ. 1989 เกิดเหตุการณ์การลอบสังหารนักการทูตชาอุดีอาระเบียที่กรุงเทพฯ โดยตำรวจไทยไม่สามารถจับคนร้ายมาดำเนินคดีได้ ต่อมาในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1990 เกิดเหตุการณ์คนร้ายได้สังหารนักการทูตชาอุดีอาระเบียอีก 3 คนในคราวเดียว จึงมีการลอบสังหารนักการทูตรวมทั้งหมดเป็น 4 ศพ และปัญหานี้มีสาเหตุจากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศ เนื่องจากเหตุการณ์ในช่วงพฤษีชัยเมื่อ ค.ศ. 1987 ที่มีผู้ประท้วงชาวอิหร่านแสดงการต่อต้านอำนาจของชาอุดีอาระเบีย ทำให้เกิดเหตุลอบทำร้ายเจ้าหน้าที่ทูตชาอุดีอาระเบีย ไม่เฉพาะในประเทศไทย แต่ยังเกิดขึ้นในอีกหลายๆ ประเทศ เหตุการณ์การลอบสังหารที่เกิดขึ้นนี้ ตำรวจไทยไม่สามารถจับคนร้ายตัวจริงมาลงโทษได้ สร้างความเคลือบแคลงใจและทำให้เกิดความไม่พอใจต่อรัฐบาลไทยในระดับหนึ่ง

2) คดีอัมมาอัล-รูไวลี

นายอัมมาอัล-รูไวลี หายตัวไปที่ลานจอดรถโรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 1990 อย่างเป็นทางการ กรณีนี้เป็นเหตุผลหลักที่สร้างความไม่พอใจให้กับทางการชาอุดีอาระเบีย จนมีการประกาศลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย กล่าวคือการหายตัวไปอย่างเป็นทางการของ “นายโมฮัมหมัด อัลรูไวลี” นักธุรกิจชาวชาอุดีอาระเบีย

เขาเป็นสมาชิกของราชวงศ์อัล-ซาอุดแห่งราชอาณาจักร ซึ่งทั้งหมดนี้เกิดจากความผิดพลาดของเจ้าหน้าที่ไทย (ศราวุฒิ อารีย์, 2565) ซึ่งเป็นความผิดพลาดเชิงระบบและข้อผิดพลาดเชิงกระบวนการคือการสอบสวนที่ล่าช้า เริ่มตั้งแต่การเก็บหลักฐาน การสอบสวนมีความคลาดเคลื่อนและไม่มีประสิทธิภาพขาดความโปร่งใส มีความขัดแย้งของข้อมูล เช่น การชี้ตัวผู้ต้องสงสัยเปลี่ยนไปหลายครั้ง และท้ายที่สุดรายงานข้อมูลแก่ซาอุดีอาระเบียว่าไม่พบหลักฐาน ทำให้ซาอุดีอาระเบียขาดความเชื่อมั่นต่อรัฐบาลไทยและประเด็นที่สร้างความเสียหายอีกประการคือข้อกล่าวหาที่ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสูงของไทยมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นี้ แม้ว่ารัฐบาลไทยจะปฏิเสธแต่ซาอุดีอาระเบียมองว่าการสอบสวนของไทยไม่ลึกพอและระบบยุติธรรมขาดประสิทธิภาพ และไทยไม่สามารถรับรองความปลอดภัยของพลเมืองตนได้ ทำให้ซาอุดีอาระเบียสูญเสียความเชื่อมั่นต่อไทยจนนำไปสู่ความตึงเครียดทางการทูตเป็นเวลานาน

3) การโจรกรรมเพชร

เกิดจากกรณีที่คนงานไทยที่ไปทำงานในวังของเจ้าชายไฟซาล บิน ฟาฮัด แห่งราชวงศ์ซาอุดีอาระเบีย ลักลอบโจรกรรมเพชรกลับประเทศไทย เมื่อ ค.ศ. 1989 และตำรวจไทยไม่สามารถติดตามเพชรของกลางหลายรายการกลับส่งคืนให้ซาอุดีอาระเบียได้ทั้งหมด โดยเฉพาะเพชร “บลูโดมอนด์” ขนาดประมาณ 50 กะรัต ซึ่งถือเป็นสมบัติล้ำค่าของราชวงศ์ และเมื่อมีการจับคนร้ายและนำส่งคืนเพชรกลับไปยังซาอุดีอาระเบีย ทางซาอุดีอาระเบียตรวจสอบพบว่ารายการเพชรบางส่วนที่ส่งคืนเป็นของปลอม ทำให้ซาอุดีอาระเบียเกิดความไม่พอใจต่อรัฐบาลไทยเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ความไม่พอใจของซาอุดีอาระเบียอีกประการหนึ่งคือการนำอัลบั้มรูปภาพของราชวงศ์มาเป็นของกลางซึ่งอัลบั้มภาพของสมาชิกราชวงศ์ซาอุดีอาระเบียปะปนอยู่ในของที่โจรกรรมและส่งกลับมาไทย อัลบั้มมีภาพส่วนพระองค์ที่ไม่เผยแพร่ต่อสาธารณะ แต่เมื่อรัฐบาลไทยส่งคืนทรัพย์สินให้ซาอุดีอาระเบียภาพจำนวนหนึ่งหายไปและไม่สามารถชี้ชัดได้ว่าใครนำออกไปและหายไปในการบวนการใด ทางซาอุดีอาระเบียได้ร้องเรียนและสอบถามแต่ไม่ได้รับคำตอบที่ชัดเจน ซาอุดีอาระเบียจึงมองว่าเป็น “การดูหมิ่นเชิงศักดิ์ศรี” เพราะภาพส่วนพระองค์ไม่ควรตกไปอยู่ในมือบุคคลทั่วไป

จากเหตุผลดังกล่าวเป็นเหตุให้ซาอุดีอาระเบียลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูตออกข้อจำกัดเกี่ยวกับแรงงานไทย ห้ามประชาชนของซาอุดีอาระเบียเดินทางมาประเทศไทย และลดระดับความร่วมมือระดับสูงในทุกด้านลงมาอยู่ระดับต่ำสุด

ปัจจัยที่นำไปสู่การฟื้นฟูความสัมพันธ์ไทยและซาอุดีอาระเบีย การฟื้นฟูความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ประเทศในช่วงเวลาศตวรรษที่ 21 คือบริบทโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว เช่น กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) การเปลี่ยนผ่าน

ทางพลังงาน (Energy Transition) การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการผลิตและบริการ สิ่งเหล่านี้ทำให้ประเทศผู้ส่งออกน้ำมันอย่างเช่นซาอุดีอาระเบียจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน ขณะเดียวกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่มีศักยภาพสูง ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา และดำเนินนโยบายการมุ่งหาตลาดใหม่ๆ เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ดังนั้นนโยบายวิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบียจึงมีบทบาทสำคัญและเป็นโอกาสที่ไทยและซาอุดีอาระเบีย สามารถที่จะฟื้นฟูความสัมพันธ์ได้อย่างดียิ่ง ในช่วงที่โลกกำลังเปลี่ยนผ่านโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่

ในการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับซาอุดีอาระเบีย นอกจากวิสัยทัศน์ 2030 ประเทศไทยใช้นโยบายการทูตเชิงรุกเพื่อสร้างความไว้วางใจ โดยรัฐบาลไทยได้ส่งผู้แทนระดับสูงไปเยือนซาอุดีอาระเบียหลายครั้ง ตั้งแต่ปี 1990-202 เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและแสดงความจริงใจต่อการสร้างความสัมพันธ์ใหม่ ขณะเดียวกันรัฐบาลไทยเสนอความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การลงทุนและแรงงาน ไทยมีแรงงานที่มีทักษะประเภทแรงงานที่มีฝีมือ (High skill labor) และกึ่งฝีมือ ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศของซาอุดีอาระเบีย ตามแนวนโยบายวิสัยทัศน์ 2030 นอกจากนี้ประเทศไทยอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ด้านโลจิสติกส์และการค้าระหว่างภูมิภาค ถือเป็นประตูสำคัญของอาเซียน ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีความเติบโตทางเศรษฐกิจ ในด้านภูมิรัฐศาสตร์ประเทศไทยมีความสำคัญในฐานะประเทศที่ตั้งอยู่ใกล้ช่องแคบมะละกามากที่สุดในฝั่งอินโดจีน เป็นจุดเชื่อมโยงการขนส่งที่จะใช้เป็นทางเลือกสำรอง หากเกิดเหตุปิดช่องแคบมะละกา ประเทศไทยมีความสำคัญต่อซาอุดีอาระเบียในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ เพราะตั้งอยู่บนเส้นทางยุทธศาสตร์ของการขนส่งพลังงานจากตะวันออกกลางสู่เอเชียตะวันออกเฉียง ช่องแคบมะละกาและเส้นทางทะเลใกล้ไทยเป็นจุดเปราะบางต่อความมั่นคงด้านพลังงานของซาอุดีอาระเบีย ประเทศไทยจึงถูกมองว่าเป็น “จุดยุทธศาสตร์สำรอง” ผ่านโครงการแลนด์บริดจ์ ท่าเรือน้ำลึกและโลจิสติกส์ที่สามารถลดความเสี่ยงด้านเส้นทางขนส่ง นอกจากนี้ไทยยังเป็นศูนย์กลางของอาเซียน ซึ่งเป็นตลาดใหญ่ที่ซาอุดีอาระเบียต้องการเข้าถึงเพื่อขยายเศรษฐกิจการลงทุนและการใช้อิทธิพล Soft Power ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

ในอีกมิติหนึ่ง ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชากรมุสลิมจำนวนมาก และมีบทบาทด้านศาสนาอิสลามในภูมิภาค ทำให้ซาอุดีอาระเบียมองว่าประเทศไทยเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ในการสร้างความสัมพันธ์กับโลกมุสลิมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ในด้านแรงงาน แรงงานไทยเป็นแรงงานที่มีคุณภาพและเคยเป็นกำลังสำคัญของเศรษฐกิจซาอุดีอาระเบียในช่วงทศวรรษ 1980-1990 ซึ่งสัมพันธ์กับโครงการพัฒนาใหม่ที่ต้องใช้แรงงานจำนวนมาก ในการดำเนินตามนโยบายวิสัยทัศน์ 2030

ดังนั้นประเทศไทยจึงมีความสำคัญต่อซาอุดีอาระเบียในเชิงภูมิรัฐศาสตร์เพราะเป็นจุดยุทธศาสตร์ของเส้นทางพลังงานโลก ประเทศไทยอยู่ในศูนย์กลางอาเซียน เป็นประตูสู่ตลาด

เอเชีย และประเทศไทยมีกำลังแรงงานที่มีคุณภาพและเป็นพันธมิตรที่มีเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประเทศซาอุดีอาระเบีย ใช้นโยบายทางการทูตเพื่อเปิดประเทศและสร้างพันธมิตรใหม่ๆ โดยมองว่าการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับไทยจะเปิดโอกาสให้ซาอุดีอาระเบียเข้าถึงตลาดและโอกาสทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเป็นการสะท้อนแนวทางการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับนานาชาติของซาอุดีอาระเบีย ภายใต้การนำของมกุฎราชกุมารเจ้าชาย มุฮัมมัด บิน ซัลมาน บิน อับดุลอะซีซ อัลซะอูด ที่มีแนวนโยบายให้ความสำคัญและคำนึงถึงผลประโยชน์ของซาอุดีอาระเบีย จึงกำหนดให้วิสัยทัศน์ 2030 เป็นการวางแผนอนาคตราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย เป้าหมายสำคัญคือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศโดยไม่พึ่งพาน้ำมันและทำให้ประเทศเกิดความมั่นคงและมีเสถียรภาพถือเป็นการปฏิรูปเศรษฐกิจครั้งประวัติศาสตร์ของประเทศ ดังนั้นซาอุดีอาระเบียจึงมีนโยบายและโครงการหลายโครงการในการสร้างเสริมอำนาจทางเศรษฐกิจ ซึ่งนโยบายทางการทูตก็เป็นนโยบายหนึ่งที่ทำให้สำคัญในการบรรลุการพัฒนาประเทศตามวิสัยทัศน์ 2030

สำหรับประเทศไทย ซาอุดีอาระเบียดำเนินนโยบายทางการทูตเชิงเศรษฐกิจ ดังนั้นการยึดติดกับความขัดแย้งเดิมที่เคยมีกับประเทศไทยจึงอาจจะไม่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศในรูปแบบใหม่ การฟื้นฟูความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศจึงประสบความสำเร็จและนำไปสู่ความร่วมมืออันดีของทั้งสองประเทศ

ภาพที่ 2: ภาพเจ้าชายมุฮัมมัด บิน ซัลมาน บิน อับดุลอะซีซ อัลซะอูด มกุฎราชกุมาร
รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แห่งซาอุดีอาระเบีย
หารือข้อราชการกับพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
ณ พระราชวัง อัล ยะมามะฮ์

ที่มาภาพ: <https://www.bbc.com/thai/international-60132853>

บทบาทวิสัยทัศน์ 2030 กับการฟื้นฟูความสัมพันธ์ของไทยและซาอุดีอาระเบียถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ทั้ง 2 ประเทศกลับมาที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอีกครั้ง กรอบคิดและเป้าหมายของวิสัยทัศน์ 2030 คือการลดการพึ่งพารายได้จากน้ำมันและสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจผ่านการลงทุน เช่น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เกษตรกรรม เทคโนโลยีและบริการสุขภาพ โดยซาอุดีอาระเบียต้องการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ในเอเชีย ซึ่งประเทศไทยมีศักยภาพด้านแรงงาน การเกษตร การแพทย์และการท่องเที่ยว และนโยบายเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green) เอื้อต่อการประสานนโยบายวิสัยทัศน์ 2030 ดังนั้นความร่วมมือกับประเทศไทยจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ส่งเสริมให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ 2030 โดยประเทศไทยถือเป็นทางเลือกใหม่ให้นักลงทุนชาวซาอุดีอาระเบียในการสร้างความมั่นคงทางอาหารเพราะประเทศไทยมีศักยภาพในอุตสาหกรรมอาหารและเกษตร รวมถึงการที่ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านการท่องเที่ยวและการบริการสุขภาพในระดับโลกรวมถึงประเทศไทยมีแรงงานที่มีทักษะและแรงงานทั่วไป ดังนั้นจึงสามารถตอบสนองการพัฒนาประเทศตามวิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบียได้

นอกจากแนวทางด้านเศรษฐกิจที่กล่าวในข้างต้น การฟื้นฟูความสัมพันธ์กับไทยเป็นการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับซาอุดีอาระเบีย ตามกรอบที่ต้องการแสดงตนว่าเป็นประเทศที่เปิดกว้าง ทันสมัยและพร้อมเชื่อมโยงกับประชาคมโลก การฟื้นฟูความสัมพันธ์กับประเทศไทยสามารถสะท้อนภาพลักษณ์ใหม่ของซาอุดีอาระเบีย และเป็นการสร้างความมั่นคงในระดับภูมิภาคให้ซาอุดีอาระเบีย และสร้างสมดุลระหว่างอำนาจโลกที่ซาอุดีอาระเบียจำเป็นต้องมีพันธมิตรใหม่ที่ไม่ใช่ตะวันตก ประเทศไทยจึงมีความเหมาะสมในด้านภูมิรัฐศาสตร์เพราะเป็นตัวเชื่อมโยงทั้งอาเซียนและเอเชียแปซิฟิก

4. ผลจากการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ซาอุดีอาระเบีย

การฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับซาอุดีอาระเบียถือเป็นโอกาสของทั้งสองประเทศ ไม่เพียงแต่มิมีนัยสำคัญเพียงการยุติความขัดแย้งทางการทูตที่ยาวนาน แต่ยังสะท้อนการปรับตัวต่อบริบทโลกในศตวรรษที่ 21 ที่จะส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจตามแผนปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน ได้แก่

1) **ด้านการเมืองและการทูต** ผลต่อประเทศไทยคือเป็นการยกระดับสถานะทางการทูต การกลับมาที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับซาอุดีอาระเบียซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคตะวันออกกลาง ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยในเวทีโลก และเป็นแนวทางในการสร้างพันธมิตรในกลุ่มประเทศอ่าว (Gulf Cooperation Council: GCC) และประเทศมุสลิมอื่นๆ เกิดการแลกเปลี่ยนและฟื้นฟูกิจกรรมทางวัฒนธรรม การศึกษาและความร่วมมือด้านศาสนา

เพิ่มมากขึ้น และที่สำคัญคือเกิดการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศ ในขณะเดียวกันซาอุดีอาระเบียได้ขยายอิทธิพลทางการทูตในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแสดงถึงการดำเนินนโยบายทางการทูตในรูปแบบใหม่ของซาอุดีอาระเบีย สร้างความสมดุล ทางการเมืองระหว่างประเทศมหาอำนาจ

2) **ด้านการเศรษฐกิจและการลงทุน** ส่งผลดีต่อทั้งสองประเทศ ประเทศไทยได้ขยายโอกาสในการส่งออกสินค้าไปยังตลาดที่มีกำลังซื้อสูง และประเทศไทยได้รับการยอมรับมากขึ้นในกลุ่มประเทศที่ใช้มาตรฐานฮาลาล เป็นการส่งเสริมการค้าของประเทศไทยในกลุ่มที่มีการใช้มาตรฐานฮาลาล ประเทศไทยเป็นตลาดการลงทุนของนักลงทุนและกองทุนการลงทุนของซาอุดีอาระเบีย ในด้านพลังงานหมุนเวียน และโครงสร้างพื้นฐานรวมถึงการท่องเที่ยวซึ่งเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของไทยและเป็นการเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ 2030 ในยุทธศาสตร์ลดรายได้จากการพึ่งพาน้ำมันและเป็นการกระจายการลงทุนสู่ตลาดอาเซียนของซาอุดีอาระเบีย

ประเทศไทยได้กลับมาเปิดตลาดแรงงานในซาอุดีอาระเบียอีกครั้ง การเปิดตลาดทำให้แรงงานไทยสูญเสียโอกาส และเป็นการเปิดช่องทางของแรงงานที่มีทักษะกลับสู่ตลาดแรงงานของซาอุดีอาระเบีย ซึ่งสนับสนุนโครงการก่อสร้างและโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ภายใต้นโยบายวิสัยทัศน์ 2030

3) **ด้านการท่องเที่ยว** ภายหลังจากการฟื้นฟูความสัมพันธ์จำนวนนักท่องเที่ยวซาอุดีอาระเบียเดินทางเข้ามาประเทศไทยเพิ่มขึ้น ทำให้เป็นการยกระดับรายได้และภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยการอนุญาตให้ประชาชนเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย สะท้อนถึงนโยบายเปิดประเทศและการสร้างคุณภาพชีวิตใหม่แก่ประชาชนของซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสังคมที่มีชีวิตชีวาตามเสาหลักของนโยบายวิชั่น 2030

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้กล่าวในการเยือนซาอุดีอาระเบียว่า “เขารู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งกับโอกาสอันมากมายมหาศาลที่ประเมินว่าทั้งสองประเทศจะได้รับ ใน 9 ด้านคือ

“การท่องเที่ยว: เป็นโอกาสสำหรับการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การขยายความร่วมมือในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเบื้องต้นคาดว่าจะสร้างรายได้ให้ไทยไม่ต่ำกว่า 5,000 ล้านบาทต่อปี

พลังงาน: เกิดการร่วมวิจัยและลงทุน ทั้งในรูปแบบพลังงานดั้งเดิม พลังงานสะอาด และพลังงานหมุนเวียน ซึ่งเป็นเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ชาติของทั้งสองประเทศ

แรงงาน: ไทยมีแรงงานฝีมือและกึ่งฝีมือที่มีศักยภาพจำนวนมาก ที่จะช่วยสนับสนุนโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรูปแบบต่างๆ ใน "วิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย ค.ศ. 2030" (Saudi Vision 2030)

อาหาร: ประเทศไทยนั้นถือเป็น "ครัวโลก" อุดมสมบูรณ์ด้วยผลผลิตทางการเกษตร ประมุง รวมถึงอาหาร "ฮาลาล" ซึ่งไทยมีศักยภาพในการผลิตและพร้อมส่งออกให้แก่ซาอุดีอาระเบีย รวมถึงผ่านซาอุดีอาระเบียไปยังประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค นำมาซึ่งโอกาสอย่างมหาศาลสำหรับผู้ประกอบการด้านอาหารของไทย

สุขภาพ: ไทย คือ "ศูนย์กลางทางการแพทย์" ที่ชาวต่างชาติ โดยเฉพาะจากภูมิภาค ตะวันออกกลางที่เป็น "นักท่องเที่ยวระดับพรีเมียม" นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในไทย จึงเป็นโอกาสที่จะเกิดการขยายตัวทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและความร่วมมือทางการแพทย์ได้มากยิ่งขึ้น

ความมั่นคง: ซาอุดีอาระเบียเป็นประเทศอิสลามสายกลาง มีอิทธิพลสูงในกรอบ องค์การความร่วมมืออิสลาม (OIC) สามารถมีบทบาทส่งเสริมการแก้ปัญหาในพื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ได้อย่างยั่งยืนตามแนวทางสันติสุข นอกจากนี้ ยังสามารถมีความร่วมมือกัน ด้านข้อมูลข่าวสารความมั่นคง และการต่อต้านการก่อการร้ายอีกด้วย

การศึกษาและศาสนา: ที่ผ่านมา ซาอุดีอาระเบียให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนไทยมุสลิม อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการศึกษาด้านศาสนา นอกจากนี้ ซาอุดีอาระเบีย ยังมีความก้าวหน้า ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม พลังงาน สุขภาพ การวิจัยทางทะเล การก่อสร้าง เทคโนโลยีป้องกันประเทศ ซึ่งจะทำให้ไทยมีโอกาสขยายการแลกเปลี่ยนด้านการศึกษาระหว่างกัน อีกมาก

การค้าและการลงทุน: การกลับมาสู่ความสัมพันธ์ในระดับปกติ จะสร้างโอกาสและ เปิดประตูทางการค้าให้กับนักลงทุนและ SME ไทย ในการแสวงหาช่องทางในการทำธุรกิจและการ แสวงหาหุ้นส่วนทางการค้าทั้งในซาอุดีอาระเบียและกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง ในขณะที่ ซาอุดีอาระเบียก็ส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศผ่าน "กองทุนความมั่งคั่งแห่งชาติ" ในด้าน พลังงาน นวัตกรรม ไทโรคมานาคม อวกาศ เทคโนโลยีสีเขียว โครงสร้างพื้นฐาน ฯลฯ ซึ่งไทยนั้น มีความพร้อมในด้านทรัพยากรมนุษย์ องค์ความรู้ สถานศึกษา และเขตเศรษฐกิจพิเศษต่างๆ

กีฬา: จะเป็นโอกาสอันดีในการสร้างความร่วมมือทางการกีฬาระหว่างทั้งสองประเทศ ที่มีความสนใจในการแข่งขันและการกีฬาต่างๆ ร่วมกัน เช่นฟุตบอล มวย กอล์ฟ การแข่งรถ รวมถึง e-sport และอื่นๆ และเป็นโอกาสของไทยในการส่งเสริม "มวยไทย" ให้เป็นที่ยอมรับ มากขึ้นในภูมิภาคตะวันออกกลางด้วย"³ (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2022)

³ ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2022). <https://www.bbc.com/thai/international-60132853>

การฟื้นฟูความสัมพันธ์ไทย-ซาอุดีอาระเบียส่งผลกระทบในหลายมิติ ทั้งสองประเทศได้แก้ไขข้อขัดแย้งในอดีตและเป็นการพัฒนาประเทศในการสร้างความมั่นคงโดยนโยบายวิสัยทัศน์ 2030 มาเป็นแนวทางในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน

5. การสรุปผลและการอภิปรายผล

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบียเป็นกรณีศึกษาที่สะท้อนพลวัตทางการเมืองระหว่างประเทศ ความสัมพันธ์ทั้งสองเคยหยุดชะงักจากเหตุการณ์ทางการเมืองและความมั่นคงแต่สามารถกลับมาฟื้นฟูได้ในช่วงทศวรรษ 2020 ซึ่งปัจจัยที่สำคัญคือ วิสัยทัศน์ 2030 ของซาอุดีอาระเบียที่มีเป้าหมายในการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมและการเมืองการทูต จากการศึกษาพบว่าวิสัยทัศน์ 2030 เป็นปัจจัยที่เร่งให้ซาอุดีอาระเบียกลับมาเปิดความสัมพันธ์กับไทย เนื่องจากประเทศไทยสามารถตอบสนองต่อนโยบายได้เป็นอย่างดีทั้งในด้านเศรษฐกิจ แรงงาน ภาพลักษณ์ของประเทศ ในขณะเดียวกันประเทศไทยก็ได้รับประโยชน์จากการเปิดตลาดแรงงานและการค้า ที่ช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นการฟื้นฟูความสัมพันธ์ของไทย-ซาอุดีอาระเบีย จึงเป็นการสร้างหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 โดยมีวิสัยทัศน์ 2030 เป็นแรงผลักดันที่สำคัญ

6. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ เป็นผลจากการได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากเงินงบประมาณเงินรายได้คณะสังคมศาสตร์ ปี 2567 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บรรณานุกรม

- จรัญ มะลูลีม. (2556, 8 มิถุนายน). สัมพันธ์ไทย-ซาอุดีอาระเบีย: ขอบฟ้าใหม่สำหรับการค้า และการลงทุน (1). *มติชนสุดสัปดาห์*. https://www.matichonweekly.com/column/article_680337
- บัณฑิต อารอมัน. (2567). นโยบายการส่งเสริมฮาลาลและการสนับสนุนธุรกิจฮาลาล ใน ประเทศไทย. *วารสารอิสลามแห่งประเทศไทย*, 1(1), 34–50. <https://so16.tci-thaijo.org/index.php/TIJ/article/view/672>
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2022). ซาอุดีอาระเบีย: ประยุทธ์ ชู “โอกาสอันมากมายมหาศาล” หลัง “เสียใจยิ่งต่อโศกนาฏกรรม” ในอดีต. <https://www.bbc.com/thai/international-60132853>
- ศราวุฒิ อารีย์. (2565). ไทย-ซาอุดีอาระเบีย: จากสัมพันธ์แตกร้างสู่ก้าวอย่างแห่งมิตรภาพใหม่. <http://www.ias.chula.ac.th/article>
- สุภาพร ครุสารพิศิฐ. (2565). ความสำเร็จของการฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทย กับซาอุดีอาระเบีย. <https://www.prd.go.th/th/content/page/index/id/73334>
- THACCA. (2565). ไทยอยู่ตรงไหนของอุตสาหกรรมฮาลาลโลก. <https://thacca.go.th/article/food-halal>
- Top News. (2565). พื้นสัมพันธ์ซาอุฯ โอกาสทองแรงงานไทย หลังเคยส่งเงินกลับสะพัดปีละ กว่า 9 พันล้านบาท!. <https://www.topnews.co.th/news/220980>
- Michael Stephens. (2016). *Saudi Arabia and Iran and how we got here*. <https://www.aljazeera.com/opinions/2016/1/5/>
- Ministry of Economy and Planning. (2016). *Saudi Vision 2030*. Riyadh: Government of Saudi Arabia.
- Ministry of Economy and Planning. (2024). *Saudi Arabia a Story of Transformation*.
- Trading Economics. (2566). <https://tradingeconomics.com/saudi-arabia/manufacturing-pmi>
- The Embassy of the Kingdom of Saudi Arabia. (2024). *Vision 2030*. <https://www.saudiembassy.net/vision-2030>
- United Nations Population Fund (UNFPA). (2016). *Youth Population Statistics in Saudi Arabia*.

